

EKONOMİK
VE
SOSYAL
ETÜDLER
KONFERANS
HEYETİ

NÜFUS SEMİNERİ

27 - 30 Nisan 1964

V.

2

EKONOMİK
VE
SOSYAL
ETÜDLER
KONFERANS
HEYETİ

NÜFUS SEMİNERİ

27 - 30 Nisan 1964

Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans Heyeti 27 - 30 Nisan 1964 günlerinde İstanbul'da bir Nüfus Semineri düzenlemiştir. Bu seminerde aile plânlaması meseleleri görüşülmüştür. Yabancı ve Türk uzmanların, bu konferansta yaptıkları konuşmalar ve açıklamalar bu kitapta özetlenmiştir. Konferansçılar ve konuşmaları aşağıda belirtilmiştir.

KONFERANSÇILAR

F. W. NOTENSTEIN
Population Council Başkanı
New York

Dünya Nüfus Problemleri

HAYDAR FURGAÇ
İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi Dekanı

Türkiye'nin Nüfus Problemleri

ENVER ERGUN
Devlet Plânlama Teşkilâtı
Ankara

Türkiye'de Nüfusun İktisadî ve Sosyal Meseleleri

BERNARD BERELSON
Population Council
İkinci Başkanı
New York

Türkiye Etüdü Hakkında Rapor

J. C. ROBBINS
Türkiye'deki Mobil Şirketleri
İdare Heyeti Başkanı

Türkiye'nin Nüfus ve Enerji Gelişimi

BERNARD BERELSON
Dr. HOWARD TAYLOR, Jr.
Columbia Üniversitesi
New York

Dünyada Aile Plânlaması Meseleleri
Nüfus Meselesinin Tıbbî Cephesi

Dr. NUSRET H. FİŞEK
Sağlık Bakanlığı Müsteşarı
Ankara

Türkiye'de Nüfus Meselelerinin Ele Alınış Tarzı ve Plânlar

Dr. NECDET ERENUS
Ankara Hastanesi Başhekimisi

Nüfus Problemleri İçin Yapılması İcaap Eden Hususlar

A İLE PLÂNLAMASI NEDİR ?

Aile plânlaması denilen çalışma ve programlara aynı zamanda **Nüfus Plânlaması** ve **Doğum Kontrolü** de denir. Bu deyimle ne demek istendiğini kısaca şöyle özetleyebiliriz :

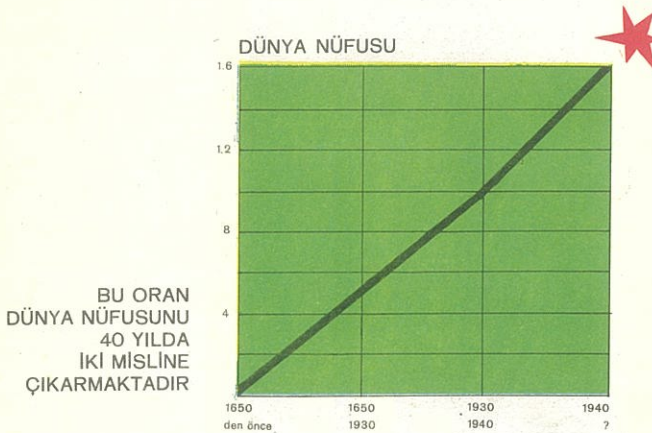
AİLE PLÂNLAMASI, her ailenin istediği ve bakabileceği sayıda çocuk sahibi olmasını sağlamaktır.

AİLE PLÂNLAMASI, aile gücünü ve sağlığını sarsacak kadar çok sayıda, yani istenmiyen çocuklardan korunma imkân ve bilgilerine, herkesin sahip olmasını sağlamaktır.

AİLE PLÂNLAMASI, nüfus artışını ve aile sağlığını düzene sokmaktır.

AİLE PLÂNLAMASI, çocuğu olamayan ailelere tıbbî yardım sağlamaktır.

Demek ki, **aile plânlamasının** özü, dilediğinden fazla çocuk yapan ve bunu önlemek isteyen ailelere, çocuk yapmaktan korunmayı öğretmektir.

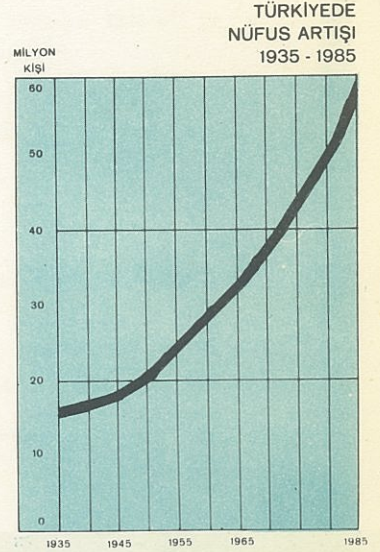
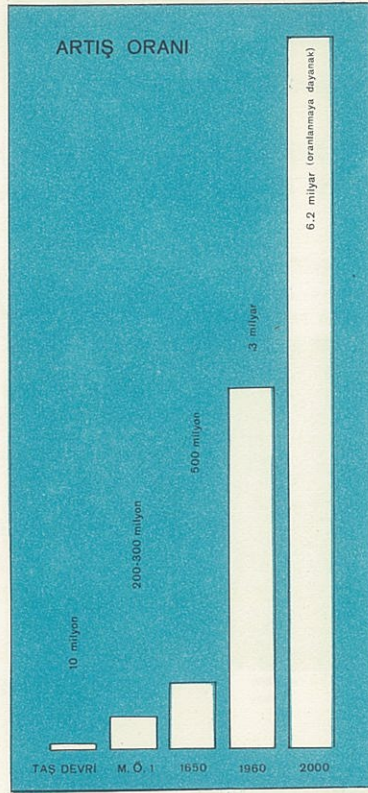

AİLE PLÂNLAMASI İLE NEDEN İLGİLENİYORUZ?

Neden bir Beş Yıllık Kalkınma Plâni hazırladık? Çünkü Türkiye iktisaden az gelişmiş bir memlekettir. Amacımız bir an önce gelişmiş bir ekonomiye sahip olmak, Batı Devletleri seviyesine ulaşmaktır. Bu çabalarımızı düzenli ve böylelikle verimli bir hale sokmak istedik. Plânlı çalışma yoluyla mevcut

kaynaklarımızı en elverişli şekilde yatırıma yöneltecek, varlıklarımızı da en önemli yerlere harcıyacağız. Bu çabalar millî gelirimizin artışını sağlayacaktır. Fakat memleketin nüfusu da millî gelir oranında artarsa, yükselen millî gelir ancak yeni doğan nüfusu beslemek ve yetiştirmek için harcanak ve memleket olduğu yerde sayacaktır. Halbuki millî gelir artışı, nüfus artışından daha fazla olursa daha sıhhatli ve daha müreffeh bir nüfusa sahip oluruz ve ekonomimiz geliştikten sonra daha büyük bir nüfus, aynı refah ve sağlık içinde yaşayabilir. Bu sebeple aynı zamanda, bir taraftan millî gelirin nüfustan daha hızla artmasına, diğer taraftan da nüfus artışının gelir artışını yoketmesini önlemeye çalışacağız.

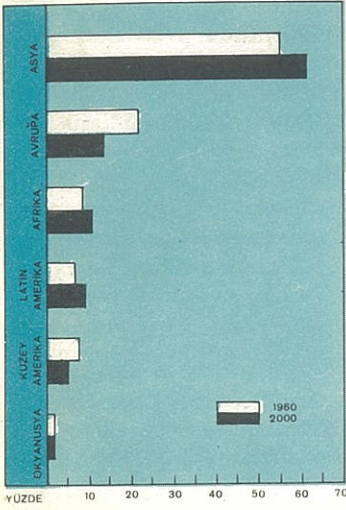

İleride teferruatı ile açıklanacak olan incelemelerde görüldüğü gibi, Türkiye'de halkın büyük bir kısmı dilediğinden fazla çocuğa sahiptir. Pek çok kimse çocuk yapmayı önleyici tedbirleri bilmemekte, fakat bunları öğrenmek istemektedir. İşte **Aile Plânlamasının** özü, bu bilgileri sağlamaktır. Böylelikle aileler çocuk sayısını dilediği seviyede tutabilecek, yüksek nüfus artışı önlenecek ve ekonomik gelişmemiz sağlanacaktır.

Aile Plânlaması ile neden ilgilendiğimize kısaca göz attıktan sonra, bu hususta ne yapmamız gerektiğini tesbit edebilmek için şimdi dünyadaki nüfus problemlerini ve **aile plânlaması** çalışmalarını inceleyelim.

DÜNYA NÜFUSUNUN DAĞILIŞI

1960 ve 2000 YILLARINDA

TÜRK HALKI KAÇ ÇOCUKLU AİLE KURMAK İSTİYOR

	ERKEK %	KADIN %
ÇOCUK İSTEMİYENLER	2	3
BİR ÇOCUK İSTİYENLER	2	2
İKİ ÇOCUK İSTİYENLER	17	24
ÜÇ ÇOCUK İSTİYENLER	27	25
DÖRT ÇOCUK İSTİYENLER	15	16
BEŞ ÇOCUK İSTİYENLER	14	8
ALTI VEYA DAHA ÇOK İSTİYENLER	16	7
ALLAH VERİRSE DİYENLER	6	12
CEVAP VERMEYİ REDDEDENLER	1	3

TÜRK AİLELERİNİN % 60, 2-4 ÇOCUK İSTEMEKTEDİR
A.B.D. e İSE BU ORAN % 90 DİR.

DÜNYADAKİ NÜFUS PROBLEMLERİ

Amerika ve Avrupa'da nüfus problemlerine bundan 35 yıl önce, Amerika'nın ve arkasından Avrupa'nın geçirdiği büyük iktisadî krizden sonra ilgi gösterilmeye başlandı. Buna karşılık Asya'daki çok nüfuslu ülkeler, II. Dünya Savaşı sonuna kadar bu meseleye ilgi göstermediler. 1946 yılında Birleşmiş Milletlerde bir Nüfus Komisyonu kuruldu. O sıralarda nüfus probleminin ciddi bir şekilde baskısı altında olan milletler, süratle yükselen nüfus artışını yavaşlatmanın yolunu bilmiyorlardı.

Bugün durum çok değişmiştir. Meselâ Hindistan, Pakistan ve Güney Kore'de hükümet, nüfus plânlaması (aile plânlaması) programları düzenlemiştir. Bu programlar uygulanmakta ve oldukça iyi sonuçlar alınmaktadır. Tunus ve Birleşik Arap Cumhuriyeti de deneme programlarına başlamıştır.

Bu ülkeler ve daha bir çok başka ülkeler **aile plânlaması** ile neden ilgilenmektedirler? Nüfus artışı problemi nasıl ortaya çıkmıştır? önce bu sorular üzerinde duralım.

Günümüzün modern ilim ve teknolojisi sayesinde bir çok hastalıklar önlenmektedir; bu sebeple ölüm nisbeti çok düşmüştür. Buna karşılık doğum nisbeti düşmemektedir. Ancak endüstrinin ve şehir hayatının gelişmesinden ve eğitimin artmasından sonra ileri çocuklarının sadece karnını doyurmakla yetinmeyip onları iyi yetiştirmek, onlara iyi bir hayat sağlamak istemişler ve kendi bilgilerine göre, yapacakları çocuk sayısını azaltmağa çalışmışlardır (1).

Bugün az gelişmiş memleketlerin nüfus problemi, gelişmenin geçiş devresi dediğimiz bir zaman problemidir. Yani ölüm nisbetinin düşük, doğum nisbetinin yüksek olduğu devreden hem ölüm hem de doğum nispetinin düşüklüğü devreye geçinceye kadar arada geçen zaman ve bunun doğurduğu problemler. Batı Avrupa'da onsekizinci ve ondokuzuncu yüzyıllarda 75 ilâ 150 yıllık gelişme devresi içinde aynı problemi geçirmiştir. Bugün, problemleri sistemli ve düzenli bir programla halletmenin en iyi yol olduğunu tecrübe ile öğrenmiş bulunuyoruz. İşte bu sebeptir ki Asya, Afrika ve Güney Amerika'daki ülkelerin çoğu sistemli bir **Aile Plânlaması** çabasına girişmişlerdir.

Bugün Batı Avrupa'da nüfus artışı nüfusun yılda % 1'ini aşmaz. Hindistan, Pakistan, Çin ve Kore'de bu oran yılda % 2'dir. Seylân, Malaya, Arap ülkeleri ve Güney Amerika'da yılda % 3 - 4, Türkiye'de yılda % 3'tür. Nüfus artışı yılda % 1 olan bir memlekette nüfus 69 yılda iki misline çıkar. Nüfus artışı yılda % 2 ise, nüfus 35 yılda iki misline yükselir. Nüfusu yılda % 3 artan bir memlekette ise, 23 yılda nüfus iki misline çıkmış olur. Türkiye gibi yılda % 3 nüfus artışı olan bir memlekette yüzyıl sonra nüfus 20 misline çıkmış olacaktır. Örneğin Hindistan'daki nüfus artışı yavaşlatılmazsa yüz yıl sonra sâdece Hindistan'ın nüfusu, bugünkü dünya nüfusundan milyonlarca daha fazla olacaktır.

BU SÜRATLİ NÜFUS ARTIŞININ EKONOMİK SONUÇLARI NEDİR ?

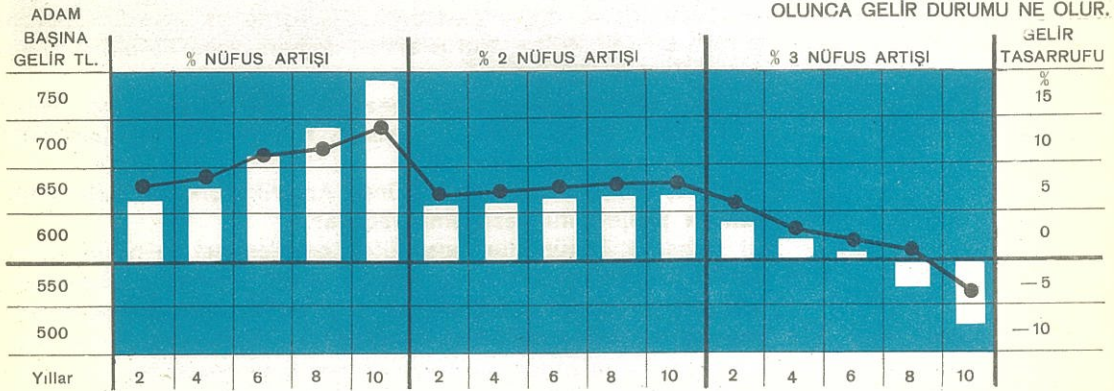
Gelişmemiş memleketlerde ekonomi tarıma dayanır. Halk ancak güçlkle geçinebilmektedir. Bu memleketlerin gelişme ümidi, kaynaklarının iyi kullanılmasına ve teknolojinin ilerlemesine bağlıdır. Bunun için de sağlık, eğitim ve istihsal alanlarında büyük yatırımlar yapmak gerekir. Bu yatırım mik-

(1) Az gelişmiş memleketlerde ölüm nisbetinin düşmesinin bir sebebi, ilmin ve tıbbın ilerlemesi olmakla beraber, başka bir sebebi de doğum oranının yüksek olması dolayısıyla nüfusun çok genç oluşudur, yani bütün nüfusa göre çocuk ve çok genç insanların sayısının fazla oluşudur.

tarının ne olması gerektiği kesin olarak söylenemez. Ama ortalama olarak, bir ölçü yıllık gelir artışı için, üç ölçü yatırım gerekir diyebiliriz. Demek ki, yılda % 3 nüfus artışı olan bir memlekette sadece artan nüfus için millî gelirin % 9'u nisbetinde yıllık bir yatırım lâzımdır ve bu hiçbir gelişme sağlayamaz. Bir memleketin yatırım imkânları sınırlıdır. Yatırım dilediğimiz kadar artamayacağına göre, nüfus artışı hızını azaltmak gerekir.

BİR ÜLKEDE ADAM BAŞINA GELİR 650 T. L. OLSA VE MİLLİ GELİRİ YILDA 10 T. L. LİK ARTIRMAK İÇİN 30 T. L. LİK BİR YATIRIM YAPILSA NÜFUS ARTIŞI % 1, % 2, YA DA % 3 OLUNCA GELİR DURUMU NE OLUR.

NÜFUS ARTIŞ ORANI İLE İNSAN BAŞINA DÜŞEN GELİR MUKAYESESİ GRAFİĞİ

Nüfus artışının doğurduğu diğer bir problem de, genç nüfusun fazla oluşudur. Böylece **çalışmayan, müstahsil olmayan**, fakat **bakıma muhtaç** olan çocuk sayısının fazlalığı gelişme yıllarında ekonomiye büyük yük olur.

Bu problemler ise teknolojik gelişmeyi önler veya yavaşlatır. Bu gelişme olmayınca **politik karışıklıklar, hastalık, açlık** baş gösterir ve ilkel devirlerde olduğu gibi nüfus artışı **bu ters yoldan** durdurulmuş olur.

Halbuki, **Aile plânlaması** yoluyla doğum nisbeti azaltılırsa, modernleşme ve gelişme çabaları başarı ile sonuçlanır, halk sağlık ve refaha kavuşabilir ve ondan sonra memleket daha büyük bir nüfusu rahatça kaldırabilir. Kısacası: nüfus artışını **şimdi yavaşlatırsak**, gelişmemizi gerçekleştirebiliriz. **Refaha kavuşunca da nüfusumuzu dilediğimiz gibi artırırız.**

Batı Avrupa gelişme yıllarında yukarıda saydığımız sebeplerden dolayı doğum nisbetini düşürme zorundaydı. O devirde hükûmet ve din adamları buna karşıydılar. Buna rağmen aileler doğumu azaltacak tedbirleri almakta geri kalmadılar ve nüfus artışını yavaşlattılar.

Bugün gelişmemiş memleketlerde hükümetler **Aile Plânlaması** işini kendileri ele almış ve halka gereken bilgi ve yardımı sağlayacak programları düzenlemişlerdir.

Hindistan, **Aile plânlamasını** düzenli bir şekilde uygulayan ilk memlekettir. On yıl önce başlayan bu programda, Amerika'lı uzmanların yardımı ile özel kamplar kurulmuş, köylerden ileri gelen, öncü vasıflı kişiler seçilip bu kamplarda yetiştirilmişlerdir. Bunlar **Aile plânlamasını** kendi köylerinde öğretmişlerdir. Aynı zamanda çocuk yapmayı önleyecek ilaç ve araçlar ucuz fiyatla köy ve şehirlerde satışa çıkarılmıştır. Plâna göre, 1973 yılında doğum oranı 25'e inecektir (Doğum oranı 1000 kişide doğum adedidir. Gelişmemiş memleketlerde bugün bu sayı 40'tır. Nüfus artışı, doğum oranı ile ölüm oranı arasındaki farktır).

Pakistan da **Aile plânlamasını** uygulayan diğer bir ülkedir. Güney Kore, Taylan, Singapur, Hong Kong ve Malaya'da aynı çalışmalar yapılmıştır.

Tayland, Tunus, Mısır, Güney Amerika ülkeleri **Aile plânlaması** projelerini hazırlamaktadırlar.

Kısaca, bütün dünyada nüfus problemleri ve nüfus plânlamasına gittikçe artan bir dikkat gösterilmektedir. Bu problem, bütün dünya milletlerinin **elele verip** halletmeye çalıştıkları, en büyük problemlerden biridir.

TÜRKİYE'DE NÜFUS PROBLEMİ

Türkiye nüfus artışı en yüksek olan memleketlerden biridir. Özellikle son on yıl içinde bu artış endişe uyandırmaya başlamıştır. Ortalama doğum oranı binde kırkın, ölüm oranı binde 14'ün üstündedir. Nüfus artışı böylece ortalama binde 30 (% 3) dür. Yurdumuzda nüfus probleminin bir çetinliği de şudur: Doğumun yüksek olması sebebiyle, nüfusumuzun % 43'ü 14 yaşından küçük çocuklardır. Demek ki, ortalama **her iki kişiden bir kişi** çalışmayıp yiyen nüfustur. (İleri Batı ülkelerinde **her dört kişiden biri** çalışmayıp yiyen nüfustur).

TÜRKİYE'DE NÜFUS BİLGİLERİ

Türkiye'de evli çiftlerin çoğunluğunda erkek 37, kadın 32 yaşındadır. Erkek 22, kadın 17 yaşında iken evlenmişlerdir; 15 yıllık evlidirler. Kadınların % 70'i, erkeklerin % 45'i hiç okula gitmemiştir. Ama erkeklerin % 70'i kadınların % 30'u okur yazardır. Kocaların % 60'ı tarlada çalışır. Erkeklerin % 80'i eğitime çok önem verir, erkek çocuklarının en az lise tahsili yapması gerektiğine inanır. Erkeklerin % 40'ı ise kızların en az lise tahsili yapmasını ister. Köylünün en az beşte biri şehire gelmeyi istemektedir.

DOĞUM KONTROLÜNDE EĞİTİMİN ÖNEMİ

1957 Yılında Singur'da (Bengal)
sekiz köy halkına gebeliği önleme
eğitimi yapılmış (7500 kişi)
15 köylük bir bölgede (13000 kişi)
kontrol olarak izlenmiştir
Alınan sonuçlar şunlardır:

Her 1000 nüfusa düşen doğum sayısı

YILLAR	Kontrol Bölgesi	Tecrübe
1956	45.1	45.2
1957	46.3	42.0
1958	45.7	42.0
1959	45.9	39.2
1960	46.6	37.6
1961	42.9	36.9

Köylerde imam, muhtar, kadın ve erkek köy halkı ile yapılan anketlerden öğrenildiğine göre **Türkiye'de evli çiftlerin çoğu şimdikinden daha az sayıda çocuğa sahip olmayı tercih etmektedir.** Çoğunluk 2 ilâ 4 çocuk istemektedir. Bir aile 10 yıllık evlilikten ve 3 çocuk yaptıktan sonra artık daha fazla çocuk istememektedir. Demek ki eksik olan, doğumu önleyici tedbirler hakkındaki bilgidir. Halkın çoğunluğu bu bilgilerin öğretilmesine taraftardır (nüfusun ancak % 10'u doğumu önleyici tedbirler kullanmaktadır). Bu bilgiyi öğrenmek isteyenlerin sayısı kadınlar arasında daha fazladır. Kadınların % 72'si, erkeklerin % 65'i doğumu önleyici tedbirleri öğrenmek istemektedir. Büyük şehirlerde ise halkın % 84'ü bu bilgiyi öğrenmek arzusundadır. Yapılan incelemeden anlaşılan diğer önemli bir husus da şudur: Halkın çoğunluğunun düşüncesine göre, bu bilgiyi hem erkek hem de kadının öğrenmesi gerekir ve bunu doktor ve ebelerin öğretmesi en iyi yoldur.

Türkiye'de her dört evli çiftten üçü hükümetin **Aile plânlaması** (nüfus plânlaması) programı kurmasını istemektedir. Kısaca :

- Türkiye'de evli çiftler **Aile plânlamasına** taraftardır.
- Kadınlar **Aile plânlamasını** daha çok desteklemektedirler.
- Halkın büyük çoğunluğu **doğum önleyici** tedbirlerin ne olduğunu bilmemekte ve öğrenmek istemektedir.

Doğumun yüksek oluşu ana ve çocuk sağlığını da büyük çapta tehdit etmektedir. Bugün özellikle köylerde halk doğumu önleme bilgisine sahip olmadığından ve kadınlar çoğunluk besliyemeyeceği çocuğu doğurmak istemediğinden **her 1000 gebe anadan ortalama 3'ü çocuk düşürme** sebebiyle ölmekte-

ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE DOĞUM ARTIŞ ORANI VE ORTALAMA YAŞAMA SÜRESİ

MEMLEKETLER	DOĞUM ARTIŞI %	ORTALAMA YAŞAMA SÜRESİ YIL
A. B. D.	1.7	67 - 73
Arjantin	1.7	60 - 65
Avusturalya	2.2	67 - 73
Avusturya	0.3	62 - 67
Batı Almanya	1.2	60 - 72
Belçika	0.5	62 - 67
Brezilya	3.6	40 - 50
Bulgaristan	0.9	—
Cezayir	1.9	—
Danimarka	0.7	70 - 74
Fas	2.8	—
Finlandiya	0.8	63 - 70
Fransa	1.0	67 - 74
Güney Afrika	2.6	50 - 55
Hindistan	2.2	40 - 45
Hollanda	1.3	71 - 74
Irak	3.3	—
İngiltere	0.7	68 - 74
İran	2.2	—
İspanya	1.0	59 - 64
İsrail	3.0	70 - 75
İsveç	0.5	71 - 75
İsviçre	1.9	66 - 71
İtalya	0.5	66 - 70
Japonya	0.9	65 - 70
Kanada	2.2	68 - 73
Kenya	2.2	—
Macaristan	0.5	65 - 69
Meksika	3.1	45 - 55
Mısır	2.5	—
Norveç	0.8	71 - 75
Pakistan	2.1	40 - 45
Rusya	1.7	64 - 72
Sudan	2.8	—
Suriye	3.5	—
Şili	2.4	50 - 55
Tunus	1.7	—
Türkiye	3.0	45 - 50
Yeni Zelanda	2.0	68 - 73
Yugoslavya	1.1	62 - 64
Yunanistan	0.5	—

dir. Kadın hastalıkları kliniklerinin müdavimleri, düşük sebebiyle sakatlanan kadınlardır. **Her 100 düşük vakasında 6 kişi** ölmektedir. İstenmeyen çocukların doğumu önlenemediğinden **korunmaya muhtaç** çocuk sayısı da süratle artmaktadır. Devlete ait çocuk bakım evlerinde bugün 12,813 çocuk vardır. (Nüfus aynı hızla artmakta devam ederse, Türkiye'de işsizlik ilerde daha tehlikeli bir hal alacaktır. Türkiye'nin bu nüfus için, iş yeri ve alanı bulması imkânsız olacaktır.)

Bütün bu problemlere rağmen Türkiye'de doğum kontrolü (yâni **aile** veya **nüfus plânlaması**) 40 yıldan beri yasaktır. Birinci Dünya Savaşından ve İstiklâl Savaşından sonra haklı olarak nüfus artışını destekliyen bir politika güdülmüştür. Bu yüzden Türk Kanunları doğumun kontrolünü, bu konuda bilgi öğretilmesini, doğum kontrolüne yarayacak malzeme ve ilaçların imâl, ithâl ve kullanılmasını yasaklamıştır.

Türkiye'de son yarım yüz yıl süresince değişen ekonomik ve sosyal şartlar dolayısıyla **Aile plânlaması** gereği gibi anlaşıl-mış ve bu konuda ilk hareket kadın hastalıkları ve doğum uzmanlarından gelmiştir. Sağlık Bakanlığı ilk olarak 1958 yılında bu problemi önleyici tedbirler almak için çalışmaya başlamıştır.

TÜRKİYE'DE AİLE PLÂNLAMASI KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALAR

- Türkiye Nüfus Plânlama Derneği kurulmuştur.
- Amerikan, İngiliz ve İsveç hükümetleri ve Ford Vakfı bu konuda mâlî ve teknik yardım teklif etmiştir.
- CENTO Yardım Programı çerçevesinde bir inceleme yapılmıştır.
- Birleşmiş Milletler Nüfus Konseyi de Türkiye'de bir inceleme yapmıştır. Nüfus Konseyinin incelemelerinde aşağıdaki istatistik mahiyette gerçekler öğrenilmiştir.
- Türkiye'de **Aile plânlamasına** din engel değildir. İslâm dini nüfus plânlamasını (doğum kontrolünü) yasaklamaz. Diyanet İşleri Başkanlığı **Doğum kontrolünü** İslâmiyette yasak edilmediğini, Sağlık Bakanlığına bildirmiş ve aşağıdaki fetvayı vermiştir :

"Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sağlık İşleri Umum Müdürlüğünün ilkaha mâni tedbirler almanın İslâmiyet noktaî nazarından câiz olup olmadığı hakkındaki 13.12.1960 tarih ve 10456 sayılı yazısı Yüksek Bakanlıktan 16.12.1960 tarih ve 35759 sayı ile Kurulumuza havale buyurul-makla keyfiyet incelendi :

TÜRKİYE NÜFUSUNUN YAŞ BİLEŞİMİ 1960

YAŞ	YÜZDE
0 - 14	42.8
15 - 64	53.6
65 +	3.6

İlkahı önleme tedbiri diye ifade edilebilecek olan azil Ashabdan bazılarının ve onlara tâbi olan bâzı âlimlerin kerih görmüş olmalarına rağmen, içlerinde, Hazreti Ali, Sa'ad İbni Vakkas, Zeyd İbni Sâbit, Ebü Eyyübül-Ensârî, Câbir, İbni Abbas, Hazreti Hasan Habbab, İbni Erret, Ebü Saîd'l-Hudrî, Abdullah İbni Mesûd gibi zevatın da dahil bulunduğu ülemayı Ashab ve onlara ittiba' eden Cumhuriyet Ülema tarafından câiz görüldüğünün ve şu kadar ki, ilkahı mâni tedbir almakta kadının rızası şart olup, zaman icabı çocuğun kötü yetişmesi, harp veya sefer içinde bulunmak ve benzeri sebeplerle bu şartın da sâkit olacağına sözü geçen Bakanlığa cevaben bildirilmesi uygun olacağına Yüksek Bakanlığa arzına karar verildi. 19/12/1960."

Mısır'da Cami-ül Ezher'in de aynı mahiyette bir fetvası vardır. Pakistan, Mısır, Tunus gibi Müslüman memleketlerde hükümetlerin yürüttüğü **doğum kontrol** kampanyaları mevcuttur.

Türk din adamlarından biri (Bay Köksal) tıbbî sebepler dolayısıyla kürtajın dahi caiz olacağını söylemiştir. Görüşüne mesnet olarak da «Elzaruratı tubi halli mahzurat» âyetini almaktadır. Bunun mânâsı «zaruretler mahzurları ortadan kaldırır»dır.

TÜRKİYEDE ŞEHİRLEŞME HIZI (1927 - 1960)

DÖNEMLER	GENEL NÜFUS ARTIŞI % /10	ŞEHİR NÜFUS ARTIŞI % /10
1927 - 1935	18.4	20.0
1935 - 1940	10.3	19.8
1940 - 1950	17.5	20.4
1950 - 1960	32.8	79.4

27 Mayıs 1960 devriminden sonra kurulan Devlet Plân-lama Teşkilâtı, **Aile plânlamasını** Beş Yıllık Kalkınma Plânına almış ve aşağıdaki esasları sağlık vermiştir :

Gebelik önleyici bilgilerin yayılmasını ve gebelik önlemekte kullanılan araç ve ilâçların ithâl ve satışını yasaklayan kanun hükümleri kaldırılacaktır.

Sağlık hizmetlerinde çalışan personele (doktor, hemşire, ebe, hemşire yardımcısı, sağlık memuru) aile plânlamasıyla ilgili olarak gereken bilgi verilecektir. Bu, hem ilgili okul ve kurslarda bu konuda yeni dersler konularak, hem de normal okul ve kurs safhasını geçirmiş personeli yeniden kurslara çağırarak yapılacaktır.

Bu kimseler gerekli bilgiyi ve parasız dağıtım söz konusu olduğu hallerde, malzemeyi isteyenlere vermekle ödevli olacaktır.

Mevcut imkânlardan faydalanılarak Aile plânlaması eğitimi yapılacaktır.

Gerekli araç ve ilâçların ucuza ithali, yurt içinde imâlî ve muhtaç olanlara parasız dağıtılması imkânları araştırılacaktır.

Türkiye’de Beş Yıllık Kalkınma Plânının hedefi, millî gelirin yılda % 7 oranında artmasıdır. Nüfus % 3 arttığına göre, millî gelir gerçekte ancak % 4 artacak demektir. Bu da Türk Milletinin dilediği refah seviyesine süratle ulaşılması için yeterli değildir.

Hükûmet bu esasları kabul etmiş ve **Aile plânlaması** terimini «**nüfus plânlaması**» olarak değiştirip Büyük Millet Meclisine sevketmiştir. Hâlen Mecliste olan bu kanun tasarısının temel maddeleri şunlardır :

M a d d e 1 — Nüfus plânlaması fertlerin istedikleri sayıda ve istedikleri zaman çocuk sahibi olmaları demektir. Bu husus gebeliği önleyici tedbirlerle sağlanır. Tıbbî zaruret dışında gebelik sona erdirilemez veya sterilizasyon veya kastrasyon ameliyesi yapılamaz.

M a d d e 2 — Nüfus plânlaması zaruretinin halka duyurulması ve bununla ilgili eğitim, öğretim ve uygulama hususları Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının tesbit edeceği esaslara göre yürütülür.

Bu maksatla Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı özel teşkilât kurmağa ve gebeliği önleyici ilâç ve araçları muhtaç olanlara parasız dağıtmaya yetkilidir.

AİLE PLÂNLAMASININ TIBBÎ YÖNÜ

Fazla doğum yapmak hem ananın hem çocuğun hayatını tehlikeye koyar. Buna, çocuğun bakımı için gördüğü işlerin anaya verdiği yorgunluk eklenince, çok çocukluluğun sağlığa zararı kolayca anlaşılır. Ayrıca istenmeyen çocuğu doğurma zorunda olan anaların ruhî sağlığı da tehlikeye girebilir.

S O N U Ç

Dünyada, özellikle az gelişmiş ülkelerde, nüfusun süratle artması yüzünden ortaya çıkan bir nüfus problemi vardır. Bu şekilde artan nüfus, ekonomik gelişmeyi önler veya çok yavaşlatır. Bu problemi halletme yolundaki çalışmalara (**Nüfus Plânlaması** veya **Aile Plânlaması** veya **Doğum Kontrolü**) denir. Yeni bir konu olarak ortaya çıkan **Nüfus Plânlamasının** herkes tarafından iyi anlaşılması ve öğrenilmesi gerekmektedir.

Nüfus Plânlamasında başlıca şu yollardan yürümek gerekmektedir :

Etkili fakat zararsız ilaç ve araçları sağlamak.

Eğitim.

Bilimsel inceleme ve araştırmalar yapmak.

Bugüne kadar yapılan incelemelerden elde edilen sonuçlar, Türkiye'de **Nüfus Plânlaması** programının başarı ile yürütülmesi için ümit vericidir. Halkın nüfus meselesine verdiği önemin ne kadar köklü olduğunun bir delili de Türklerin «üç karar, dört zarar» Ata sözüdür. Yapılan incelemelerde istenen çocuk sayısının 3-4 arası olması bunun halk tarafından gerçekten benimsenmiş hakikî bir Ata sözü olduğunu gösterir.

Doğum kontrolünün ilk ve en bâriz etkisi de ana sağlığı üzerine olacaktır. Gizli çocuk düşürme olayları büyük çapta azalacak ve bunun neticesinde ana ölümleri ve sakatlıkları nisbeti düşecektir. Bugün çocuk doğurmamak için hayatını tehlikeye atanlar, kendilerini gebelikten koruyacak imkânlar yüzlerce kilometre uzakta olsa bile, oraya samimî bir istekle başvuracaklardır.

Nüfus Plânlaması görevi için Sağlık Bakanlığına bağlı **Nüfus Plânlama Teşkilâtı** kurulmuştur. Bu Teşkilât ve bütün illerdeki kolları, diğer bakanlıklarla resmî ve özel teşekküllerle işbirliği yaparak **Aile Plânlaması** yoluyla memleketin nüfus probleminin halline çalışacaktır.

v

